

מערך הדרכה בתנועות הנוער* ליום ההוקרה לפצועי צה"ל

ערכים מובילים:

1. קבלת השונה
  2. אמפתיה ועזרה לאחר
- יום ההוקרה לפצועי צה"ל הוא הזדמנות עבורנו לפתח ולחזק ערכים אוניברסליים שהינם בעלי חשיבות חברתית עבור כולנו, ובפרט עבור הפצועים אשר מתמודדים עם מגבלות המקשות עליהם באופן יום-יומי.

מטרות הפעילות:

1. החניכים יכירו בקיומו של יום ההוקרה לפצועי צה"ל וחשיבותו.
2. החניכים ילמדו אודות השונות הגדולה הקיימת בינינו ויפתחו כלים שיסייעו להם להתמודד עמה, תוך הבנה שה"שונה" הינו חלק מאיתנו ולכן אל לנו להירתע ממנו.
3. החניכים יפתחו ויחזקו את חוש האמפתיה לאחר, ויבחנו כיצד הם יכולים לעזור לאנשים בסביבתם.

מסגרת הפעילות:

הפעילות מורכבת מהפעלת פתיחה קצרה שמטרתה להציג ולהציף את הנושא, ואחריה – אוסף של משימות קבוצתיות אשר מציגות סיטואציות מאתגרות איתן מתמודדים פצועי צה"ל (כמו גם אנשים אחרים עם מגבלות) ביום-יום. בעקבות כל משימה נערוך דיון קצר אשר יחבר בין המשימה לבין הסיטואציה המציאותית ויסייע לנו להבין את ההתמודדות שלנו.

מהלך הפעילות:

- פעילות פתיחה – נפתח את ההדרכה בהפעלה קצרה. ההפעלה מתאימה לקבוצה של כ-10 חניכים – במידה והקבוצה גדולה מכך באופן משמעותי, ניתן לחלק את החניכים לזוגות ולבקש מכל זוג לבצע את המשימות יחד.
- תחילה, נבקש מכל אחד מהחניכים (או הזוגות) להגדיל פתק מתוך כובע ולא להראות לחבריהם מה כתוב בפתק. נאמר לחניכים שעל כל אחד מהפתקים כתבנו מילה אחרת, ונבקש מהם לקחת פתק נוסף ולכתוב עליו משפט אחד שמתאר את המילה שקיבלו, בלי להזכיר את אותה המילה. לדוגמה: אם הגרלתי את המילה "שמש", אוכל לכתוב בפתק הריק: "מקור האור הגדול ביותר בעולם".
- נאסוף מכל החניכים את המשפטים שכתבו ונכניס אותם לכובע. כעת, נבקש שנית שכל חניך יגדיל פתק עם משפט שאחד מחבריו כתב. נשלח את החניכים למשימה: את המשפט שהגדילו, הם צריכים להמחיש בצורה מסוימת. כל מדריך יוכל לבחור את שיטת ההמחשה, בהתאם לאופי הקבוצה ולמשאבים שעומדים לרשותו. צורות הצגה אפשריות הן: לצלם תמונה, לפסל בפלסטלינה, להכין מוצג מדברים שמצאנו בטבע, או כל שיטת הצגה אחרת שעולה על רוחכם (חשוב שההכנה תתבסס על עבודה עצמאית ושיהיה תוצר מוחשי וקבוע שניתן להציגו).

*המערך נכתב לאור חוויותיי האישיות. כבת לאבא עיוור נכה צה"ל, אני ערה לעיתים לקושי של הסביבה במפגש עם בעלי מגבלות. בין השאר, אני רואה ביום הזה הזדמנות בשבילנו לפתוח את הלב ולהפסיק לפחד ממה ששונה מאיתנו. כבוגרת תנועת הצופים, ניסיתי להעביר את המסר באופן שיגע בחניכים צעירים ובוגרים כאחד. אחינעם בנאי.

- בתום פרק הזמן שנגדיר לעבודה העצמאית, נערוך סבב בו כל אחד מהחניכים מציג לקבוצה את התוצר שקיבל. נבחן יחד את השוני בין התוצרים ונחשוף בפני החניכים את הקאצ' – בתחילת הפעילות ביקשנו מהם להגדיל מילים שונות, אך בפועל על כל הפתקים כתבנו את אותה המילה – "גיבור". כל אחד מהחניכים הפעיל על המילה את הפרשנות שלו ובחר להציג אותה בצורה אחרת. בזכות השונות בינינו, קיבלנו תוצרים שונים. נציין כי "תערוכת התוצרים" שלנו היא יפה ומעניינת דווקא בזכות השוני שבנינו, ואם כולנו היינו "אותו הדבר", העולם היה יכול להיות די משעמם. נעמוד על האופן שבו אנחנו מתייחסים לשונות – האם אנחנו מקבלים ומעריכים אותה, או נרתעים ממנה? גם במשחק (ביחס שלנו לתוצרים האחרים) וגם בחיים באופן כללי – כשאנחנו רואים משהו "שונה", אנחנו יכולים לפסול אותו להירתע ממנו, או שאנחנו יכולים להתרשם וללמוד ממנו.

**במידה והתוצרים של הקבוצה לא יצאו שונים האחד מהשני כפי שניתן לצפות, נדגיש גם את זה בפני החניכים ונשאל אותם מה לדעתם גרם לכך, איך זה שכולם פירשו את המילה באותו האופן והאם זה היה קורה לדעתם גם בתמהיל שונה של אנשים.

- נסכם את הפעלת הפתיחה בכך שהפעולה היום תתמקד ביחס שלנו כלפי אנשים שהם שונים מאיתנו.

משימה 1

- נחלק את הקבוצה לתתי-קבוצות קטנות של כ-3-4 משתתפים בכל אחת. לכל קבוצה נחלק מסר בכתב סתרים, כאשר המקרא של כתב הסתרים יודבק על קיר במרחק של כ-100 מטר מנק' המוצא של הקבוצה (ניתן להציב את המקרא במקום אחד או לפזר אותו למקומות שונים ובכך להקשות על המשימה). נגדיר לחניכים שאסור להם להיזי את כתב הסתרים ממקומו בנק' המוצא של הקבוצה. לפני ההזנקה למשימה, נקשור את רגליו של חניך אחד מכל קבוצה. נגדיר לחניכים שהקבוצה הראשונה שפותרת את כתב הסתרים – מנצחת, ונזניק אותם למשימה.
- בתום המשימה נבחן יחד עם החניכים מה הייתה תרומתו של חבר הקבוצה קשור-הרגליים למשימה. נשאל את קשורי-הרגליים איך הם הרגישו במהלך המשימה והאם הצליחו להביא עצמם לידי ביטוי כפי שהיו רוצים.
- נקריא לחניכים את קטע העדות הבא: (קטעי העדות שבמערך נכתבו בהשראת סיפורים אמיתיים)

קוראים לי ג'לי ואני בת 26. כשהייתי ילדה אהבתי מאוד ספורט, ובעיקר אהבתי לשחק טניס. זה היה האוהב היחיד שאף פעם לא רציתי להפסיק. לפני כמה שנים התגייסתי לצבא. הייתי אמורה לשרת שנתיים כמו רוב הבנות, אך בסוף השנה הראשונה נפצעתי ומאז אני עם כיסא גלגלים ולא יכולה ללכת. למדתי להיות עם המגבלה ואפילו אציתי לשחק טניס! כל יום שני אני נוסעת באוטובוס לאימון. ברוב הפעמים, יש אנשים נחמדים באוטובוס שעוזרים לי לעלות עם כיסא הגלגלים. אבל בדקות הבודדות שבהן אני נמכה בתאנה, אני תמיד דואגת, מה יקרה אם היום לא יהיו?

- נדון בסיפור שהבאנו יחד עם החניכים, נחבר אותו למשימה שחווינו כקבוצה ולסיטואציות מהיום-יום. נשאל את המשתתפים-
  - האם יוצא להם להיתקל ברחוב באנשים על כסאות גלגלים, ואיך הם מרגישים כשזה קורה?
  - עד כמה האנשים האלו הם "שונים" מאיתנו, והאם חשבנו על האפשרות שפעם הם היו "ממש כמונו"?
  - האם הם רואים שאנשים ברחוב עוזרים לאנשים על כסאות גלגלים? האם הם בעצמם עוזרים להם?

משימה 2

- באותן תתי-קבוצות בהן התחרינו במשימה הקודמת, נצא למשימה חדשה – בניית המגדל הגבוה ביותר. לרשות כל קבוצה יוקצו 20 כוסות חד פעמיות (או אביזרים אחרים אשר יכולים לשמש לבניית מגדל) וכ-5 דקות לתכנון ובניית המגדל, כאשר הקבוצה שבתום הזמן הרימה את המגדל הגבוה ביותר – היא המנצחת. לפני ההזנקה למשימה, נגדיר לאחד החניכים בכל קבוצה שבמהלך המשימה מותר לו להשתמש רק ביד שמאל (במידה והוא ימני).
- גם כאן, בתום הזמן נברר עם החניכים – מה הייתה תרומתו של החניך "המוגבל" למשימה? ומה היו תחושותיו במהלכה?
- נקריא לחניכים את קטע העדות הבא: (קטעי העדות שבמערך נכתבו בהשראת סיפורים אמיתיים)

ביום ראשון אבא שלי נהג לאסוף אותי מבית-הספר. לפני שאנחנו נוסעים הביתה אנחנו עוברים בסופר, ככה זה "2 ציפורים במכה" ואבא יוצא גבר-גבר ליד אמא. בדרך-כלל זה לא מפריע לי, גם אחרי הסיבוב אני מספיק להגיע הביתה עד השעה 16:00 בדיוק כשמתחיל הפרק של "סופר סטרייקה". אבל ביום ראשון האחרון אבא אחר, והיה תור משה ארוך בקופה. כשהתקרבו, שמתי לב שאנחנו מתעכבים בגלל איש עם ידיים כמו של קפטן-חוקי, שלוקח לו שעה לארוז את כל הקניות שלו בשקיות התע-צבנותי, כי כמה אפשר למכות?! אבל אבא, במקום להתעצבן יחד איתי, השתיק אותי וביקש שאהיה סבלני. בדרך לאוטו, הוא סיפר לי שהאיש מהסופר נפצע במלחמה ואיבד את הידיים שלו. ושכנראה משה הרבה יותר קשה לארוז שקיות עם ידיים תותבות.

- נדון בסיפור שהבאנו יחד עם החניכים, נחבר אותו למשימה שחויינו נקבוצה ולסיטואציות מהיום-יום.

משימה 3

- עבור המשימה השלישית, נבקש 3 מתנדבים מהקהל. לכל אחד מהשלישייה ניתן משימה אחרת: הראשון, יצטרך לצייר ציור כלשהו על דף נייר חלק. השני, יצטרך לתאר את הציור במילים, בעוד השלישי צריך לצייר את הציור על דף חלק נוסף, כשעיניו עצומות והוא לא רואה ולא יודע מה הראשון צייר.
- בקבוצות היפר-אקטיביות, אפשר לחלק את כל הקבוצה לשלוש ולתת להן לבצע את המשימה במקביל. באמצעות משימה זו נמחיש לחניכים כמה כוח יש לנו כשאנו פועלים יחד ומשתפים פעולה. ויותר מכך – איך ה"ביחד" מסייע לנו להתגבר על המגבלות.
- לאחר שמיצינו את המשימה, נקריא לחניכים קטע אשר נלקח מעמוד הפייסבוק של אורן בליצבלאו, עיוור נכה זה"ל:

"אתמול העברתי הרצאה במרכז יצחק רבין. ההרצאה הייתה נהדרת לאמת מיוחדות זה"ל. באמת הרגשתי שאני עושה משהו מעבר לסתם הרצאה. להעביר הרצאה במרכז יצחק רבין. לדבר עם משברים, עם מנהיגות, עם פגיעה, עם נכות עם שיקום, ועם המשך החיים במרכז יצחק רבין, זה באמת משהו מסך עבורי... זאת באמת זכות לדבר ככה עם 250 קצינים ומיליונים עם פגיעותי והמשך השירות שלי כאיש קבע.
*וועכשיו, למלחמות האמתיות שלי כעיוור באדינת ישראל היום.

סיימתי את ההרצאה ונסעתי לשתות קפה במרכז המסארי בראוב טאבור. כשסיימתי
הצנתי מונית מט-טקסי. המונית הגיעה וכעבור שתי דקות התקשר אליי הנהג ואמר
"נו איפה אתה?". עניתי לו: שנייה גבר, אני עוור הולך קצת יותר לאט תפעיל מונה
הכל בסדר דקה אני אצלך". הצעתי למונית ואז הוא אמר לי: "אני לא לוקח אותך,
אתה עם כלב". עניתי לו: "זה כלב נמייה". הוא אמר לי: "לא מעניין אותי, זה כלב
לברדור, למה אתה לא כותב שאתה עם כלב?". עניתי לו: "אני לא צריך לנפול בכנות
שלי בשביל לקבל שירות". "אוק שוויון הצדמוניות לאנשים עם מבלות", ספק באם
האדם הזה מבין בכלל מה זה אוק. הבאור, מבלי להתבלבל, ביטל את הנסיעה ונתן
ל, ככה, מול הפרצוף נסע. הייתה לידי מישהי שראתה ושמה הכל, היא הייתה בשוק.
הצנתי עוד מונית תכלס הייתי צריך להגיע הביתה. כעבור 3 דקות מגיעה עוד מונית
ואז הנהג אמר לי: "הכוסא תקוע, אין איך לעלות את הכלב". בשלב הזה קפץ עליו
מישהו מאחור ואמר לו: "אני נהג בט-טקסי, מה זה הכוסא תקוע?! אתה לא רוצה
לקחת אותי כי הוא עיוור עם כלב". בשלב הזה השימה התממחה... במונית השלישית
הצלמתי להגיע לביתי עם כלב הנמייה שלי...

כזאת השפלה לא עברתי זמן רב. רגע אחד לדבר במרכז יצחק רבין בפני 250
אילנים קצינים ומפקדים על התרומה של השירות על שירותי כעיוור במשך 10 שנים
לאחר פציעתי. על הזכות שנפלה באתיקי להמשיך לשרת את המדינה על אף פציעתי
הקשה. ובהפיכת מבל, שעה אחרי לקבל סטירה מצלצלת כזאת. אבל אל דאגה יקירי,
המאמס לא שבר אותי וגם לא צבי המוטס הללו לא יפילו את רואי. אני לא ארפה ואני
אמשיך לתרום היכן שאני יכול. ואני גם אמשיך להילחם על הגברת המודעות של אוק
שוויון הצדמוניות לאנשים עם מבלויות ואוק איסור אפליית עיוור הנצטר בכלבי נמייה."

- בעזרת הקטע האחרון נסכם את המערך. נערוך סבב בו נבקש מהחניכים לספר מה הם לוקחים מהפעילות שלנו, מה הם חושבים על המסרים שהעלנו והאם הם רואים עצמם משלבים זאת מעתה ביום-יום.
- נספר לחניכים על הרקע לפעילות ועל יום ההוקרה לנכי צה"ל:
- יום ההוקרה השנתי לפצועי מערכות ישראל ופעולות האיבה הוא יוזמה שצמחה מהשטח, ובקיץ 2014 עברה החלטת ממשלה שהפכה אותה ליום ממלכתי רשמי במדינת ישראל.
- יום ההוקרה לפצועי מערכות ישראל ופעולות האיבה הוא ההזדמנות שלנו להוקיר, להודות, להכיר ולראות את אלה שנתרו בחיים, וסוחבים עמם את הקשיים - הפיזיים והנפשיים - מהקרבות ומפעולות האיבה שהותירו את חותמן בגופם ובנפשם.
- בישראל, חיים בינינו כיום למעלה מ-70,000 פצועי מערכות ישראל ופעולות האיבה. יום ההוקרה לפצועי מערכות ישראל ופעולות האיבה הוא ההזדמנות לעצור ולהוקיר את הפצועים, ללמוד ולהכיר התמודדות עם קשיים והגשמת מטרות וחלומות, להוקיר תודה על מאבק יומיומי שמהווה השראה לכולנו, להצדיע בשם המשפחה הישראלית, כי אנחנו, כולנו, חזקים ביחד!

הצעת הגשה

המערך המוצג בפניך הוא רב-גילאי, אך יש צורך לבצע בו התאמות לקהל היעד. בתנועות נוער, ניתן להעביר את המערך תחילה לחניכי השכבות הבוגרות, כהכנה לשבוע ההוקרה, ובכך לתת להם את הכלים להעביר את התכנים והמסרים לחניכי השכבות הצעירות.